

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 245/2017-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. júna 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša o sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 2, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 213/2004, za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 213/2004 porušené boli.

2. [REDAKČNÝ ZNAČENIE] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 551,19 € (slovom päťstopäťdesiatjeden eur a devätnásť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Evy Geleneky Hencovskej, Bajzova 2, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. marca 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 2, Košice, ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 213/2004 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ podal 4. júna 2004 žalobu, ktorou sa domáhal určenia, že nehnuteľnosti (parcely č. [REDAKOVANÉ] a č. [REDAKOVANÉ] nachádzajúce sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]) patria do dedičstva po nebohých [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ].

Dňa 8. júna 2004 okresný súd odmietol žalobu sťažovateľa z dôvodu, že napriek výzve nedostatočne *„akcentoval na zistené nedostatky žaloby, a v stanovenej lehote nedoplnil svoj návrh tak, aby súd mohol začať konanie vo veci samej. Sťažovateľ pritom podaný návrh doplnil podaniami zo dňa 16. 06. 2004, 20. 07. 2004 a 17. 01. 2005, pričom zreteľne uviedol, že mu nie sú známe skutočnosti, na ktorých doplnenie ho vyzval Okresný súd, nakoľko nemá vedomosť o pobyte ďalších účastníkov, proti ktorým má návrh smerovať a z uvedeného dôvodu navrhol, aby im bol ustanovený opatrovník.*

Na základe uvedeného preto sťažovateľ dňa 15. 07. 2004 podal voči predmetnému uzneseniu odvolanie, na podklade ktorého prvostupňový súd opätovne preskúmal podaný návrh, ako aj dôvody uvedené v odvolaní, a dospel k záveru, že pre zistené nedostatky nemôže v konaní ďalej pokračovať, a preto dňa 12. 06. 2006 opätovne návrh sťažovateľa odmietol.

Sťažovateľ proti citovanému rozhodnutiu podal dňa 22. 06. 2006 odvolanie, o ktorom rozhodoval Krajský súd, a dňa 28. 02. 2008 napadnuté uznesenie prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 07. 04. 2009 prvostupňový súd pri skúmaní procesných náležitostí návrhu znovu uložil sťažovateľovi povinnosť, aby doplnil podaný návrh tak, aby na jeho podklade mohol súd začať konať vo veci samej.

Podaním zo dňa 05. 05. 2009 sťažovateľ oznámil súdu, že od roku 2004 až doposiaľ došlo k zmene na strane účastníkov konania, a preto navrhol, aby súd vo veci ďalej konal s právnymi nástupcami nebohých účastníkov.

Dňa 26. 10. 2009 súd vydal rozhodnutie, ktorým konanie voči niektorým žalovaným zastavil, a naopak vo veci ďalej konal s ich právnymi nástupcami.

Sťažovateľ bol v rámci správneho procesného označenia sporových strán nútený dňa 09. 12. 2010 opätovne podať súdu návrh na pripustenie zmeny účastníkov konania na strane žalovaných a navrhol, aby do konania vstúpila [REDAKOVANÉ]...

Súd o podanom návrhu rozhodol až dňa 01. 03. 2012...

Za obdobie rokov od 2012 až do 2014 súd vo veci pojednával len tri krát. Posledné pojednávanie, ktorého termín bol vytýčený na deň 09. 09. 2014 súd odročil z dôvodu úmrtia jedného zo žalovaných.“.

Sťažovateľ zdôrazňuje, že od podania žaloby ubehlo takmer jedenásť rokov, počas ktorých boli aj obdobia, keď okresný súd počas dvoch rokov nevykonal a ani nenariadil žiaden procesný úkon. Podľa sťažovateľa v dôsledku ním popísanej sporadickej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ v konkrétnostiach uvádza, že k priet'ahom v napadnutom konaní došlo v obdobiach

- od 15. júla 2004, keď podal proti uzneseniu o odmietnutí žaloby odvolanie, až do 12. júna 2006, keď bolo o podanom odvolaní rozhodnuté,

- od 5. mája 2009, keď sťažovateľ požiadal okresný súd o pripustenie zmeny účastníkov konania na strane žalovaných, až do 26. októbra 2009, keď okresný súd o podanom návrhu rozhodol,

- od 9. decembra 2010, keď sťažovateľ podal návrh na pripustenie zmeny účastníkov konania na strane žalovaných, až do 1. marca 2012, keď bolo o tomto návrhu rozhodnuté.

Sťažovateľ konštatuje, že od roku 2012 až do podania sťažnosti ústavnému súdu okresný súd pojednával v jeho veci v priemere len raz za rok. Vzhľadom na skutočnosť, že od doručenia žaloby uplynulo takmer jedenásť rokov, pričom v postupe okresného súdu v napadnutom konaní možno identifikovať obdobia absolútnej nečinnosti, sťažovateľ zastáva názor, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a teda porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Okresný súd Košice I, v konaní vedenom pod sp. zn. 11C/213/2004, porušil práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 20.000 €, ktoré je Okresný súd Košice I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Okresný súd Košice I je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 355,73 Eur do 15 dní od právoplatnosti nálezu...“

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodňuje dlhým trvaním právnej neistoty, stratou dôvery v základné princípy súdnej činnosti a neustálym zaťažovaním jeho osoby v dôsledku neustáleho sledovania zmeny okruhu pasívne legitimovaných osôb, pričom *„v prípade úmrtia ďalšieho z účastníkov je sťažovateľ vystavený ďalšiemu dlhému obdobiu, počas ktorého súd rozhodne len o zmene účastníka konania a o merite veci vôbec nekoná“*.

Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 245/2017 zo 4. apríla 2017 sťažnosť prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predseda okresného súdu v prípise sp. zn. 1SprV/216/2017 z 21. apríla 2017 zosumarioval procesné úkony, ktoré boli v napadnutom konaní vykonané, a navyše zdôraznil, že *„Vzhľadom na väčší počet žalovaných (44) najväčší problém v konaní spôsobovalo doručovanie písomností týmto účastníkom sporu. Súd musel u viacerých zisťovať adresy ich pobytu a následne niektorým ustanoviť opatrovníka, po 1. 7. 2016 doručovať písomnosti oznámením na úradnej tabuli súdu. Táto skutočnosť výrazne prispela k celkovej dĺžke konania.“*

Ku kritériu správanie účastníka konania, na ktoré ústavný súd vo veci sťažnosti, predmetom ktorej je posúdenie zbytočných prietáhov, prihliada, predseda okresného súdu zdôraznil, že *„K predĺženiu konania prispel aj žalobca. Dňa 4. 6. 2004 podal návrh na začatie konania, ktorý nemal náležitosti podľa § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku a súd ho dvakrát vyzýval na odstránenie väd podania. Dvakrát súd pre neodstránenie väd odmietol podanie. Odvolací súd na základe odvolania žalobcu zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a prikázal mu, aby žalobcu dôsledne poučil ako má vady odstrániť. Až po odstránení väd návrhu súd mohol v konaní pokračovať.“*

S prihliadnutím na uplatnenú argumentáciu predseda okresného súdu vyhodnotil sťažnosť len ako čiastočne dôvodnú, pričom zároveň navrhol prihliadnúť pri priznávaní

primeraného finančného zadosťučinenia na správanie sťažovateľa, ktoré prispelo k predĺženiu napadnutého konania (neúplný návrh na začatie konania, návrhy na pristúpenie a zámenu účastníkov konania na strane žalovaných, nesprávne uvedenie adries žalovaných, na ktorých nepreberali súdne zásielky, a návrh na pripustenie zmeny petitu žaloby).

Predseda okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

Ústavný súd následne vyzval právnu zástupkyňu sťažovateľa, aby sa vyjadrila k tomu, či trvá na ústnom pojednávaní vo veci, a zároveň jej zaslal prípis predsedu okresného súdu z 21. apríla 2017 na prípadné zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní doručenom ústavnému súdu 11. mája 2017 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, pričom zároveň zdôraznila, že *„Žalobca nemá právne vedomie, preto si za týmto účelom zvolil právneho zástupcu. Žalobca tak využil dostupné prostriedky, aby sa domohol svojich nárokov zákonným spôsobom, a preto má za to, že by nebolo spravodlivé pričítať mu na ťarchu prípadnú vadu pri koncipovaní procesných podaní.*

Uvedené pritom nespôsobilo namietané prieťahy v konaní pred súdom, nakoľko žalobca v stanovených lehotách reagoval na výzvy súdu, a svoj návrh doplnil tak, aby o ňom mohol súd riadne rozhodnúť.

Napriek tomu prvoinštančný súd napríklad od 29. 09. 2006 predložil spis na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach až dňa 16. 03. 2007, teda s polročným odstupom.

Taktiež sťažovateľ poukazuje na výrazné obdobie nečinnosti v období od 28. 02. 2008 do 07. 04. 2009, od 05. 05. 2009 do 26. 10. 2009, od 09. 12. 2010 do 01. 03. 2012, a od 27. 11. 2012 do 16. 10. 2013. Taktiež aj jednotlivé intervaly, v ktorých súd vytyčoval termíny pojednávania predstavujú časový odstup takmer pol roka, až rok. Dokonca pojednávanie zo dňa 09. 09. 2014, súd odročil na neurčito a opätovne vo veci pojednával až dňa 18. 05. 2016, teda po vyše roku a pol.

Z obsahu súdneho spisu pritom neboli zistené okolnosti opodstatňujúce zložitost' prerokúvanej veci po skutkovej stránke.

Vzhľadom na predmet konania okresného súdu doba tohto konania zasahuje do samotnej podstaty a účelu práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, pretože poskytnutie reálnej súdnej ochrany účastníkovi konania nevyhnutne predpokladá jej poskytnutie v rozumnom čase zodpovedajúcom povahe práv, ktoré sú predmetom konania, a reálnym okolnostiam prejednávanej veci. “.

Právna zástupkyňa sťažovateľa si za vyjadrenie k stanovisku predsedu okresného súdu zároveň uplatnila úhradu trov konania, takže celková suma požadovanej úhrady trov konania predstavuje sumu 551,20 €.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľa a predsedu okresného súdu, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom ústavný súd zistil tento priebeh konania:

1. Sťažovateľ doručil 4. júna 2004 žalobu o určenie predmetu dedičstva. Okresný súd následne 8. júna 2004 vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania. Sťažovateľ na výzvu reagoval podaním zo 16. júna 2004.

2. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 213/04-18 z 8. júla 2004 (ďalej len „uznesenie z 8. júla 2004“) vydaným vyšším súdnym úradníkom podanie sťažovateľa odmietol. Proti uzneseniu okresného súdu z 8. júla 2004 sťažovateľ podal 20. júla 2004 odvolanie.

3. Okresný súd si 14. septembra 2004 vyžiadal informácie týkajúce sa miesta pobytu účastníkov konania prostredníctvom registra obyvateľov Slovenskej republiky.

4. Sťažovateľ bol na 2. december 2004 predvolaný na informatívny výsluch.

5. Dňa 19. januára 2005 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa týkajúce sa miesta pobytu jednotlivých účastníkov konania.

6. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 213/04-35 z 12. júna 2006 (ďalej len „uznesenie z 12. júna 2006“) podanie sťažovateľa opätovne odmietol. Sťažovateľ podal 22. júna 2006 proti uzneseniu okresného súdu z 12. júna 2006 odvolanie. Súdny poplatok za podané odvolanie sťažovateľ uhradil až 28. septembra 2006.

7. Spis bol na rozhodnutie o opravnom prostriedku predložený Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) 16. marca 2007. Uznesením krajského súdu sp. zn. 9 CoD 29/2007 z 28. februára 2008 bolo uznesenie okresného súdu z 12. júna 2006 zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Spis bol okresnému súdu vrátený 25. apríla 2008.

8. Uznesením č. k. 11 C 213/2004-68 zo 7. apríla 2009 okresný súd sťažovateľovi uložil, aby svoj návrh zo 4. júna 2004 doplnil.

9. Dňa 4. mája 2009 bolo okresnému súdu doručené podanie žalovaných v 15. až 22. rade a zároveň doplnenie žaloby sťažovateľom.

10. Uznesením č. k. 11 C 213/2014-85 z 26. októbra 2009 okresný súd konanie vo veci žaloby proti niektorým zo žalovaných zastavil a zároveň pripustil, aby do konania vstúpili ďalší žalovaní a Slovenský pozemkový fond.

11. Okresný súd 2. februára 2010 požiadal o prešetrenie pobytu niektorých žalovaných, pričom príslušné štátne orgány odpovede na výzvu doručili okresnému súdu v období od 11. februára 2010 do 9. marca 2010.

12. Dňa 8. decembra 2010 okresný súd ustanovil žalovaným s neznámym pobytom opatrovníka na zastupovanie v konaní.

13. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 9. decembra 2010 návrh na vstup ďalšieho účastníka na strane žalovaného v zmysle § 92 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, o ktorom okresný súd rozhodol uznesením č. k. 11 C 213/2014-115 z 1. marca 2012, tak že vstup ďalšieho účastníka do konania pripustil (ďalej len „uznesenie z 1. marca 2012“). Dňa 18. mája 2012 podala žalovaná v 43. rade odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 1. marca 2012.

14. Dňa 20. januára 2012 bol nariadený termín pojednávania na 19. jún 2012.

15. Dňa 2. mája 2012 si okresný súd od Okresného súdu Košice II vyžiadal spis sp. zn. 39 D 229/2010 týkajúci sa dedičského konania jednej zo žalovaných.

16. Okresný súd 7. júna 2012 nariadený termín pojednávania zrušil z dôvodu podaného opravného prostriedku.

17. Dňa 11. júla 2012 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku. Uznesením krajského súdu č. k. 6 Co 209/2012-142 z 27. novembra 2012 bolo odvolanie proti uzneseniu okresného súdu z 1. marca 2012 odmietnuté.

18. Okresný súd 7. januára 2013 nariadil termín pojednávania na 16. október 2013. V období od 27. mája 2013 do 16. augusta 2013 okresný súd zisťoval stav dedičských konaní týkajúcich sa jednotlivých žalovaných a nahliadal do príslušných spisov týkajúcich sa týchto dedičských konaní.

19. Dňa 16. augusta 2013 okresný súd zisťoval pobyt jednej zo žalovaných, odpoveď bola doručená okresnému súdu 17. septembra 2013.

20. Dňa 16. októbra 2013 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu výsluchu žalovaných na 21. január 2014. Termín pojednávania nariadeného na 21. január 2014 bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne, pričom bol určený nový termín pojednávania na 15. apríl 2014.

21. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 15. apríla 2014, bolo odročené na účely vykonania dokazovania na 9. september 2014.

22. Uznesením okresného súdu č. k. 11 C 213/2004-220 z 9. júla 2014 bolo konanie proti žalovanej v 44. rade zastavené a zároveň do konania vstúpila žalobkyňa v 2. rade.

23. Dňa 9. septembra 2014 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito na účely zisťovania dedičov po žalovanom v 19. rade.

24. Okresný súd 27. októbra 2014 zisťoval stav dedičských konaní a 19. decembra 2014 zároveň požiadal spis v dedičskej veci jedného zo žalovaných od súdnej komisárky.

25. Dňa 30. marca 2016 bol nariadený termín pojednávania na 18. máj 2016.

26. Sťažovateľ 12. mája 2016 oznámil okresnému súdu zmenu, ktorá nastala na strane pasívne legitimovaných osôb, a navrhol, aby okresný súd v zmysle § 92 ods. 2

Občianskeho súdneho poriadku pripustil do konania na miesto doterajšieho účastníka nových účastníkov – dedičov žalovaných.

27. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 18. mája 2016, sťažovateľ oznámil úmrtie jedného zo žalovaných, z tohto dôvodu bolo pojednávanie odročené na účely predvolania účastníkov konania na 14. september 2016.

28. Sťažovateľ predložil okresnému súdu 1. augusta 2016 geometrický plán.

29. Dňa 30. augusta 2016 okresný súd zisťoval miesta pobytu žalovaných.

30. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 14. septembra 2016, bolo odročené z dôvodu doplnenia dokazovania na 12. október 2016.

31. Dňa 30. septembra 2016 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa, ktorým s prihliadnutím na údaje vyplývajúce z registra obnovenej evidencie pozemkov v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] požiadal o pripustenie zmeny na strane žalovaných, ako aj pripustenie zmeny petitu. Na základe uvedeného bolo pojednávanie nariadené na 12. október 2016 zrušené a zároveň bol určený nový termín pojednávania na 13. december 2016.

32. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 213/2004-323 zo 4. novembra 2016 rozhodol o zmene na strane účastníkov konania a pripustil zmenu žaloby z 3. júna 2004.

33. Okresný súd uznesením č. k. 11 C 213/2004-329 z 9. novembra 2016 uložil žalovanému povinnosť vyjadriť sa k žalobe.

34. Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 13. decembra 2016, bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd rozhodol, že novovytvorené parcely patria do dedičstva po nebohých bližšie určených v samotnom rozhodnutí v podiele 1/1, a žalobcom v I. a II. rade náhradu trov konania nepriznal.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010), a preto ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach, ktorými sťažovatelia namietajú porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci súdom sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne § 6, § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o žalobe o určenie predmetu dedičstva, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Predseda okresného súdu v tejto súvislosti argumentuje skutkovou zložitosťou veci danou väčším počtom účastníkov konania na strane žalovaných (44). S väčším počtom účastníkov konania sa spravidla v dôsledku potreby zisťovania adries pre doručovanie súdnych písomností a následne samotného doručovania (ustanovenie opatrovníka pre doručovanie žalovaným, ktorých pobyt nie je známy) spájajú zvýšené časové nároky, ktoré aj podľa názoru ústavného súdu prispeli tak, ako to tvrdí predseda okresného súdu, k predĺženiu napadnutého konania. Na druhej strane faktom ostáva, že pri konaní, ktoré trvá na prvom stupni viac ako 12 rokov, sa plynutím času opakovane zmenili pomery na strane žalovaných (procesno-právne

nástupníctvo v dôsledku univerzálnej sukcesie), pričom tieto zmeny, ktoré majú vplyv na faktickú zložitosť veci, boli spôsobené neprimerane dlhotrvajúcim konaním okresného súdu, ktoré je potrebné pričítať na ťarchu okresnému súdu.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Predseda okresného súdu namieta, že jeho postup bol s'ťažovaný aj správaním samotného s'ťažovateľa, pritom poukazuje predovšetkým na podanie neúplného návrhu na začatie konania.

Ústavný súd zdôrazňuje, že účastník konania je oprávnený využiť na svoju obranu všetky procesné prostriedky dané mu príslušným procesným kódexom, pričom akéhokoľvek podanie s'ťažovateľa by malo byť urobené v súlade s príslušnými procesno-právnymi predpismi. Za „správanie“ pričítateľné podľa okolnosti veci na ťarchu účastníka konania možno preto považovať aj neúplný a nezrozumiteľný návrh na začatie konania, v dôsledku podania ktorého došlo k predĺženiu konania pred všeobecným súdom.

Konkrétne okolnosti veci s'ťažovateľa však takéto posúdenie neumožňujú. Z prehľadu procesných úkonov vyplýva, že s'ťažovateľ síce podal 4. júna 2004 neúplný návrh, ktorý ale na základe výzvy okresného súdu na odstránenie nedostatkov podania doplnil podaním zo 16. júna 2004. Okresný súd však podanie s'ťažovateľa uznesením z 12. júna 2006 odmietol. V dôsledku podaného odvolania krajský súd uznesením z 28. februára 2008 uznesenie okresného súdu z 12. júna 2006 zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom okresnému súdu vytkol nesplnenie si poučovacej povinnosti spôsobom, ktorý by zodpovedal materiálnemu chápaniu ochrany spravodlivosti a zákonnosti v občianskom súdnom konaní, keďže okresný súd s'ťažovateľovi neuviedol konkrétne, aký údaj podania je potrebné doplniť, a zároveň ktorý nedostatok podania a z akého dôvodu bráni okresnému súdu pokračovať v konaní. Za týchto okolností nemožno správanie účastníka konania spočívajúce v podaní neúplného návrhu pričítať výhradne na ťarchu s'ťažovateľa.

3. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Z obsahu predloženého súdneho spisu a z prehľadu jednotlivých úkonov okresného súdu vyplývajú viaceré dlhšie obdobia absolútnej nečinnosti a zároveň neefektívna činnosť okresného súdu.

Dlhodobejšou nečinnosťou sa vyznačujú obdobia:

- od januára 2005, keď sťažovateľ predložil okresnému súdu žiadané informácie, do júna 2006, keď okresný súd podanie sťažovateľa odmietol,

- od septembra 2006, keď sťažovateľ zaplatil súdny poplatok za podané odvolanie, do marca 2007, keď bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o opravnom prostriedku,

- od apríla 2008, keď krajský súd po rozhodnutí o odvolaní vrátil spis okresnému súdu, do apríla 2009, keď okresný súd uložil sťažovateľovi odstrániť nedostatky podania,

- od marca 2010, keď boli zo strany príslušných štátnych orgánov doručené vyžiadané informácie, do decembra 2010, keď okresný súd žalovaným s neznámym pobytom ustanovil opatrovníka na zastupovanie v napadnutom konaní,

- od decembra 2010 do marca 2012, keď okresný súd rozhodol o vstupe ďalšieho účastníka do konania,

- od 19. decembra 2014 do 30. marca 2016, keď bol nariadený termín pojednávania na 18. máj 2016.

Ako neefektívny hodnotí ústavný súd postup okresného súdu, v dôsledku ktorého si nesplnil v súvislosti s podaním neúplného návrhu zo strany sťažovateľa svoju poučovaciu povinnosť v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z práva na spravodlivý súdny proces

(k tomu pozri aj už uvedené kritérium správania sťažovateľa) a v dôsledku ktorého došlo k neodôvodnenému predĺženiu napadnutého konania.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojou neefektívnou činnosťou a neodôvodnenou nečinnosťou spôsobil vznik zbytočných priesťahov, čím porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 20 000 €, čo odôvodňuje trvaním právnej neistoty, stratou dôvery v základné princípy súdnej činnosti a neustálym zaťažovaním jeho osoby v dôsledku neustáleho sledovania zmeny okruhu pasívne legitimovaných osôb.

Cieľom primeraného finančného zadost'účinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom (takmer 13 rokov), ako aj na jeho dlhodobejšiu nečinnosť a neefektívnu činnosť a berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde a správanie sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd považoval priznanie sumy 5 000 € pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila úhradu trov konania v celkovej sume 551,20 €.

Ústavný súd pri určení sumy úhrady trov konania, ktoré vznikli sťažovateľovi z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 2, Košice, vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet úhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 € a v prvom polroku 2016 v sume 884 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 143 € a režijný paušál 8,58 € za úkon a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2017

(vyjadrenie k stanovisku predsedu okresného súdu) po 147,33 € a režijný paušál 8,84 €. Právna zástupkyňa je zároveň platiteľkou dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena a náhrady zvyšujú podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty. Celková úhrada trov konania tak predstavuje sumu 551,19 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. júna 2017